

YAPONIYA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Andijon davlat pedagogika instituti

1- kurs magistranti

Mo'ydinova Malohatxon Abduvohid qizi

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15230444>

Annotatsiya. Mazkur tezisda Yaponiya maktabgacha ta'lim tizimining boshqa mamlakatlar maktabgacha ta'lim tizimlaridan farqli tomonlariga e'tibor qaratilgan. Bu mamlakat ta'lim tizimida o'qituvchi va tarbiyachilarning katta qismini erkaklar tashkil qilishiga urg'u berilgan. Bu yurt ta'lim-tarbiyasida o'z-o'ziga xizmat qilish muhim ahamiyatga egaligi ham ifodalangan.

Kalit so'zlar: Yapon oilasi, tarbiyachilar, xususiy kompaniyalar, amae, intizom va muvofiqlik, jismoniy mashqlar.

Iqtisodiy qudrati jihatidan Yaponiya jahonda Amerika Qo'shma Shtatlaridan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Jahonning ko'zga ko'ringan ruhshunoslari va iqtisodchilari Yaponiya rivojlanishidagi bu ulkan parvozni mamlakatda ta'lim tizimlari taraqqiyotiga berilgan yuqori darajadagi e'tibor samarasi, deya qayd etadilar. Tabiiyki, Yaponiya ta'lim tizimlarining yuksak darajadagi o'z-o'zidan bo'lgani yo'q. Uning ham o'ziga xos inqirozi va muammolari bo'lgan. Bularni to'liqroq tasavvur qilish uchun mamlakat pedagogik tamoyillari va taraqqiyotining tarixiy bosqichlariga nazar tashlash maqsadga muvofiq. Hozirgi zamon yapon ta'lim tizimlarining tarkibi quyidagicha:

- bolalar bog'chalari;
- boshlang'ich maktab;
- kichik o'rta maktab;
- yuqori o'rga maktab;
- oliy ta'lim tizimlariga kiruvchi o'quv yurtlari.

Dunyoning kunchiqar mamlakatida ham maktabgacha ta'lim tizmi o'ziga xos. Mamlakatda shakllangan odatlardan biri ta'lim tizimida erkak o'qituvchilarning ko'pligi va ayol pedagoglarining kam uchrash holati hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mudirlik lavozimlarida ham ko'pincha erkak pedagoglarni uchratish mumkin. Ammo keyingi vaqtlarda hukumat ayollarni tarbiyachilik kasbiga ko'proq jalb etmoqda. Yaponiyada bolalarni maktabgacha ta'lib tashkilotlariga berish ixtiyoriy bo'lib, ota - onalar o'z xohishlariga ko'ra odatda 4 yoshdan bolalarni MTT ga beradilar. Ota-onaning bandligini hisobga olib bolani 3 yoshdan ham qabul qilish mumkin. Bundan tashqari 3 yoshga to'lmagan bolalar uchun yashilar mavjud bo'lib, lekin bu guruhlarga berish ota-onalarga tavsiya etilmaydi. Chunki bolani 3 yoshgacha tarbiyalash imkonining yo'qligi asoslar bilan bayon qilinishi lozim. Deyarli hamma MTT xususiy. Ularning orasida eng asosiy o'rinni elita bog'chalari egallaydi. Agar bola bunday MTT da tarbiyalansa uning kelajagi yetarlicha kafolatlangan deyishimiz mumkin. Chunki bu bog'chadan keyin bola maktabga undan keyin esa hech qanday imtihonsiz universitetga qabul qilinadi. Yaponiyaning "yochien" deb nomlanuvchi maktabgacha ta'lim tizimi mamlakat ta'lim tizimining muhim qismidir. Bu bolalarning ijtimoiy, hissiy va akademik rivojlanishi uchun asos bo'lib xizmat qiladi, ularni ta'limning keyingi bosqichlarida va undan keyingi bosqichlarda muvaffaqiyatga tayyorlaydi. Yochien tizimi uch yoshdan olti yoshgacha bo'lgan bolalar uchun mavjud va majburiy emas, lekin yapon bolalarining katta qismi qatnashadi. Maktabgacha ta'lim muassasalari odatda mahalliy hokimiyat yoki xususiy tashkilotlar tomonidan boshqariladi va aholi turar joylarida joylashgan. Yochien tizimining asosiy maqsadlaridan biri bolalarning mustaqilligi va o'zini o'zi qadrlashini tarbiyalashdir. O'quv dasturida bolalarning ijodkorligi, tasavvuri va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan tadbirlarga alohida e'tibor qaratilgan. Bolalar o'yin orqali o'rganadilar va atrof-muhitni o'rganishga va o'z fikrlarini erkin ifoda etishga da'vat etiladi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning savodxonlik va hisob-kitob kabi

kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat beriladi. Yapon bolalari faqat Yaponiyaga xos fonetik alifbo bo'lgan "hiragana" deb nomlangan tizim yordamida o'qish va yozishga o'rgatiladi. Shuningdek, ular hisoblash, qo'shish va ayirish kabi asosiy matematik ko'nikmalarni o'rganadilar. Yochien tizimining yana bir muhim jihati - bu jismoniy faoliyat va salomatlikka e'tibor berishdir. Maktabgacha yoshdagi bolalar muntazam jismoniy mashqlar va ochiq havoda mashg'ulotlar bilan shug'ullanadilar, sog'lom ovqatlanish odatlari targ'ib qilinadi. Yochien tizimi, shuningdek, intizom va hokimiyatni hurmat qilishga kuchli e'tibor qaratganligi bilan mashhur. Bolalar qoidalar va tartiblarga rioya qilishga o'rgatiladi va o'qituvchilar yaxshi xulq-atvor muhimligini ta'kidlaydilar. Yaponiyalik ota-onalarning eng muhim jihatlaridan biri bu "amae" tushunchasi bo'lib, u "bo'sh qaramlik" deb tarjima qilinadi. Amae bolalar o'z ota-onalari tomonidan sevilishi va qo'llab-quvvatlanishini his qilishlari va ota - onalar o'z farzandlarining hissiy ehtiyojlarini qondirish uchun yumshoq va g'amxo'rlik qilishlari kerak degan g'oyani anglatadi. Bu turli yo'llar bilan namoyon bo'lishi mumkin, masalan, ota-onalar farzandlarini orqalarida ko'tarib yurishlari yoki ular bilan bir to'shakda uxlashlari. Hozirgi kunda mamlakatda 90-95% bolalar maktabgacha ta'limning biror turini tamomlagandan keyingina maktab ta'limiga o'tishadi. 3 yoshgacha bo'lgan bolalar orasida esa maktabgacha ta'limga qamrov darajasi nibatan past hisoblanadi. Majburiy boshlang'ich ta'lim barcha bolalarni qamrab oladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak Yaponiyada bolalar tarbiyasida onalarning roli va ma'suliyati ayniqsa kattadir. Ular farzandlarining oqil, dono, muloyim, odil va mehnatsevar bo'lib o'sishlari uchun oila sulolasi va davlat oldida o'zlarini ma'sul deb hisoblaydilar. Yaponiyada oilaviy tarbiya xususida ko'plab metodik qo'llanmalar va tavsiyanomalar nashr etiladi, radio va televideniya orqali ko'plab pedagogik maslahatlar berib boriladi. Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalar uchun ota-onalar oyiga o'rtacha 2-3 ta kitob sotib olishadi. Shu yoshdagi bolalar uchun oyiga 40 ta jurnal nashr etiladi, ota-onalarning mutloq ko'pchiligi bu jurnallarga obuna bo'lishadi. Bola maktabga borgunga qadar o'qishni, yozishni, oddiy hisoblash ko'nikmalarini egallashi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Masaru Ibuka. "Uchdan keyin kech". T.: "Akademnashr" 2020.
2. Sh.A.Amonashvili va boshqalar. Pedagogik izlanish. T.: "O'qituvchi"1990.
3. J.G'. Yo'ldoshev, «Xorijiy davlatlar ta'lim tizimi. T.: "O'qituvchi" 1995.
4. J.G'. Yo'ldoshev "Xorijda ta'lim" T.: "O'qituvchi" 1992.
5. Xusanovich M. O. Formation Of Elements Of Entrepreneurial Activity In Pupils Of The Preschool Educational Organization //JournalNX. – 2021. – T. 1. – C. 265.
6. Xusanovich M. O. SHARQ ALLOMALARI PEDAGOGIK MEROSIDA BOLALARNING TADBIRKORLIKKA DOIR ELEMENTAR KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING TARIXIY-PEDAGOGIK JIHLTLARI //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. Special Issue 12. – C. 299-301.
7. Mirzayev O. ERTAK-TERAPIYASI VA TADBIRKORLIK MADANIYATI ELEMENTLARINING INTEGRATSIYASINI TA'MINLASHNING METODIK TIZIMI //Инновационные исследования в современном мире: теория и практика. – 2023. – T. 2. – №. 25. – C. 92-94.
8. Qodirova. N. R. MAKTABGACHA TALIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – C. 109-111.